MILLIY MADANIY MEROSNI SAQLASH VA TARG‘IB ETISHDA FESTIVALLARNING IJTIMOIY-MADANIY AHAMIYATI

Abdullayeva Dilrabo Zubayevna
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Talaba va o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish markazi bosh mutaxassisi, O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti mustaqil izlanuvchisi
E-mail: d.abdullayeva123@gmail.com
DOI: 10.67620/artdsgn.690002

Annotatsiya. *Maqolada O‘zbekistonda milliy madaniy merosni saqlash va targ‘ib etishda festival hamda madaniy-ommaviy tadbirlarning ijtimoiy-madaniy vazifalari tadqiq etiladi. Madaniyat vazirligining 2024-yildagi faoliyat hisobotlari, UNESCOning nomoddiy madaniy merosga oid hujjatlari va milliy madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy manbalar tahlilning asosini tashkil etadi. Tarixiy-qiyosiy, strukturaviy-funksional va institutsional metodlar yordamida festivalning madaniy merosni ommaga namoyish etish, ijodiy muloqotni rivojlantirish, an’anaviy san’atni o‘rgatish va yangi auditoriya bilan aloqalarni kengaytirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Respublika ko‘rik-tanlovlari, hududiy madaniyat markazlari faoliyati, Shashmaqom va baxshichilik san’atining sahnaviy talqinlari misolida tashkiliy ko‘lam bilan madaniy natija o‘rtasidagi farqlar aniqlanadi. Tadbirlar soni, ijodkor yoshlar ishtiroki va tomoshabinlar qamrovi turli mazmundagi ko‘rsatkichlar sifatida baholanadi. Festival faoliyatining madaniy ahamiyati uning dasturi, tarixiy ijro maktablari bilan aloqasi, ishtirokchilarning amaliy tajribasi va tadbirdan keyingi ijodiy faoliyatning davomiyligi orqali asoslanadi. Tadqiqot natijasida ommaviy targ‘ibot bilan madaniy vorisiylikni birgalikda rivojlantirishga qaratilgan tahliliy mezonlar taklif etiladi. Ushbu yondashuv festival dasturlarining milliy madaniyatni saqlashdagi imkoniyatlarini chuqurroq o‘rganishga xizmat qiladi.*

Kalit so‘zlar: *festival, milliy madaniyat, madaniy meros, madaniy siyosat, an’anaviy san’at, ijodiy muloqot, auditoriya, madaniy vorisiylik, madaniy tadbir.*

Аннотация. *В статье рассматриваются социокультурные функции фестивалей и массовых культурных мероприятий в сохранении и популяризации национального культурного наследия Узбекистана. Исследование основано на официальных отчётах Министерства культуры за 2024 год, документах ЮНЕСКО по охране нематериального культурного наследия и нормативно-правовых материалах культурной политики. Историко-сравнительный, структурно-функциональный и институциональный методы позволяют раскрыть взаимосвязь публичного представления традиционного искусства, культурного диалога и практической передачи исторического художественного опыта. Анализируются республиканские конкурсы, фестивали, деятельность региональных культурных центров, а также особенности сценического исполнения шашмакома и искусства бахши. Разграничиваются количественные показатели мероприятий, творческого участия и зрительского охвата, поскольку они характеризуют различные*

стороны культурной деятельности. Рассматриваются возможности включения в фестивальные программы мастер-классов, творческих встреч, образовательных мероприятий и выступлений носителей традиций. Отдельное внимание уделяется различиям между демонстрацией художественного наследия и сохранением исторических исполнительских навыков. В качестве критериев оценки социокультурной значимости фестивалей предлагаются содержание программы, участие представителей традиционных школ, активность аудитории и продолжение творческих связей после мероприятия. Подобный подход позволяет рассматривать культурный фестиваль как сложную форму общественной и художественной деятельности, результаты которой требуют не только организационного, но и содержательного анализа.

Ключевые слова: *фестиваль, национальная культура, культурное наследие, культурная политика, традиционное искусство, творческий диалог, аудитория, культурная преемственность, культурное мероприятие.*

Abstract. *The article investigates the sociocultural significance of festivals and public cultural events in safeguarding and promoting Uzbekistan's national cultural heritage. The study draws on official reports of the Ministry of Culture for 2024, UNESCO documentation on intangible cultural heritage and national cultural policy documents. Historical-comparative, structural-functional and institutional approaches are employed to examine public heritage presentation, artistic exchange and the transmission of traditional cultural practices. Particular attention is given to national competitions, regional cultural centres and the staged representation of Shashmaqom and Bakhshi traditions. The analysis distinguishes the number of events, the participation of young artists and audience attendance as indicators describing different aspects of cultural activity. It also considers the potential contribution of master classes, creative meetings and educational events to the meaningful presentation of traditional arts. The study identifies important differences between the public visibility of artistic heritage and the continued transmission of historical performance skills. An analytical framework is proposed to assess festival programmes through their cultural content, the involvement of tradition bearers, opportunities for active audience participation and the continuity of creative relationships after an event. The findings emphasize the importance of evaluating both organizational reach and the cultural substance of festival activities.*

Keywords: *festival, national culture, cultural heritage, cultural policy, traditional arts, artistic dialogue, audience, cultural continuity, cultural event.*

KIRISH. Milliy madaniy merosning zamonaviy jamiyat hayotidagi o‘rni tarixiy an’analarni saqlash bilan birga ularni keng jamoatchilikka yetkazish, yangi ijodiy shakllarda namoyon etish va madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish jarayonlari bilan bog‘liq. Festival, tanlov va ommaviy madaniy tadbirlar ushbu faoliyatning muhim shakllaridan biri hisoblanadi. Ularda xalq musiqasi, raqs, folklor, hunarmandchilik va boshqa san’at turlari turli auditoriyalar uchun taqdim etiladi, ijodkorlar o‘rtasida tajriba almashinadi hamda tarixiy badiiy an’analar zamonaviy sahna vositalari bilan munosabatga kirishadi. O‘zbekistonda madaniy festivallarning rivojlanishi milliy san’atni ommalashtirish va hududiy madaniy hayotni faollashtirish bilan bir qatorda ularning tarixiy mazmuni va ijtimoiy vazifalarini o‘rganish masalasini ham dolzarblashtirmoqda.

Festivalning madaniy ahamiyati undagi tomoshabinlar soni yoki tadbirning tashkiliy ko‘lami bilan to‘liq ifodalanmaydi. An’anaviy san’at muayyan vaqt va makon doirasida namoyish

etilganda tarixiy ijro sharoitidan farq qiladigan yangi vaziyat yuzaga keladi. Maqom yoki dostonning sahnadagi tanlangan parchasi tomoshabinni san’at turi bilan tanishtirishi mumkin, ammo asarning murakkab tuzilishi, mahalliy ijro maktablari va tarixiy tinglovchi bilan munosabatlarning barcha xususiyatlarini qamrab olmasligi ehtimoli mavjud. Hunarmandchilik mahsulotining festival ko‘rgazmasida namoyish etilishi uning badiiy belgilarini ko‘rsatadi, ishlab chiqarish jarayonidagi texnologik bilimlarni o‘rganish esa boshqa turdagi faoliyatni talab qiladi. Festivalning madaniy samaradorligini baholashda aynan shu farqlarni hisobga olish zarur.

Tadqiqotning maqsadi O‘zbekistonda festival va madaniy-ommaviy tadbirlarning milliy merosni targ‘ib qilish hamda uning zamonaviy davomiyligini qo‘llab-quvvatlashdagi imkoniyatlarini hujjatli materiallar asosida tahlil qilishdan iborat. Festival dasturining madaniy mazmuni, an’anaviy ijrochilikning sahnaviy namoyon bo‘lishi, ijodkorlar ishtiroki va auditoriya bilan munosabatlar asosiy tadqiqot yo‘nalishlarini tashkil etadi.

MATERIALLAR VA METODLAR. Tadqiqotning manbaviy asosini Madaniyat vazirligining 2024-yilgi faoliyat sarhisoblari, O‘zbekiston Respublikasining madaniyat sohasiga oid normativ hujjatlari, UNESCOning nomoddiy madaniy meros ro‘yxatlari hamda festival va madaniyatlararo aloqalar masalalarini o‘rganishga xizmat qiluvchi ilmiy adabiyotlar tashkil etadi. Rasmiy faoliyat hisobotlaridagi festivallar, ko‘rik-tanlovlar, madaniyat markazlari va boshqa madaniy tadbirlar haqidagi ma’lumotlar tashkiliy ko‘lamni baholash uchun tanlandi. An’anaviy san’atning tarixiy ijro xususiyatlari esa sahnaviy namoyish va madaniy davomiylik o‘rtasidagi farqlarni aniqlashga xizmat qildi.

Tarixiy-qiyosiy metod orqali Shashmaqom va baxshichilik kabi san’at turlarining an’anaviy ijro muhiti bilan zamonaviy festival sahnasi o‘rtasidagi munosabatlar ko‘rib chiqildi. Strukturaviy-funksional tahlilda ommaviy namoyish, ijodiy tajriba almashish, madaniy-ma’rifiy faoliyat va amaliy o‘rgatish festivalning turli vazifalari sifatida ajratildi. Institutsional metod madaniyat tashkilotlari, ijodiy jamoalar va mahalliy san’at maktablarining festival faoliyatidagi o‘rnini tushuntirishda qo‘llanildi. Rasmiy hisobotlardagi miqdoriy ma’lumotlar turli hisob birliklariga ega bo‘lgani uchun tadbirlar, tomoshabinlar va ijodkorlar ko‘rsatkichlari alohida tahlil qilindi.

NATIJALAR. O‘zbekistonda madaniy festival va tanlovlarning tashkiliy ko‘lami rasmiy faoliyat hisobotlarida muayyan ko‘rsatkichlar orqali ifodalangan. Madaniyat vazirligining 2024-yil yakunlariga oid axborotida 18 ta respublika ko‘rik-tanlov va festival o‘tkazilgani, ularga 10 ming nafardan ortiq ijodkor yoshlar qamrab olingani qayd etilgan [5]. Ushbu ma’lumotlar ijodkor yoshlarni madaniy faoliyatga jalb etish bo‘yicha muayyan tashkiliy imkoniyatlar yaratilganini ko‘rsatadi. Biroq mazkur yig‘ma ko‘rsatkichlar asosida barcha festivallarning dastur mazmuni, ularning qaysi san’at turlariga yo‘naltirilgani yoki ishtirokchilarning keyingi ijodiy faoliyati haqida xulosa chiqarib bo‘lmaydi. Festivalning madaniy samaradorligini baholash uchun umumiy qamrov ko‘rsatkichlari bilan birga alohida tadbirlar mazmunini ham o‘rganish zarur.

Madaniyat markazlari faoliyatidagi ko‘rsatkichlar festival tizimidan kengroq bo‘lgan hududiy madaniy faoliyatni ifodalaydi. Rasmiy ma’lumotlarda 2024-yilda mamlakatdagi 837 ta madaniyat markazi tomonidan 26 mingdan ortiq madaniy-ma’rifiy va konsert-tomosha dasturlari tashkil etilib, ularga 2,5 million nafar tomoshabin jalb qilingani qayd etilgan [6]. Bu raqamlar hududiy madaniyat muassasalarining aholi bilan ishlash ko‘lamini ko‘rsatadi. Ularning barchasini festival faoliyati tarkibiga kiritish to‘g‘ri bo‘lmaydi, chunki madaniyat markazlarida turli maqsaddagi konsert, ma’rifiy tadbir va boshqa dasturlar ham tashkil etiladi. Shu sababli respublika festivallari hamda hududiy madaniyat markazlarining faoliyat ko‘rsatkichlari mustaqil guruhlar sifatida tahlil qilindi.

2024-yilgi rasmiy hisobotlarda teatr spektakllari va konsert-tomosha tadbirlarining ko‘rsatkichlari ham keltirilgan [7]. Teatr, konsert, festival va madaniyat markazlari faoliyatining har biri o‘ziga xos tashkiliy maqsad hamda auditoriya bilan ishlash usullariga ega. Ushbu tadbirlarda qatnashgan tomoshabinlar sonini jamlab, aholining takrorlanmagan umumiy qamrovi sifatida talqin qilish mumkin emas. Bir inson yil davomida turli tadbirlarda bir necha bor ishtirok etishi mumkin. Bundan tashqari, tomoshabinning muayyan san’at namunasini qabul qilishi bilan uni amaliy o‘zlashtirishi turli jarayonlarni ifodalaydi. Madaniy tadbirlarni baholashda ushbu farqlarni hisobga olish ularning ijtimoiy vazifalarini aniqroq ochishga xizmat qiladi.

Festival dasturining mazmuni an’anaviy san’atning qanday namoyon bo‘lishini belgilovchi muhim omildir. Ayrim tadbirlar konsert va sahna chiqishlariga asoslangan bo‘lsa, boshqalarida mahorat darslari, hunarmandchilik ko‘rgazmalari, ijodiy uchrashuvlar, davra suhbatlari va ilmiy-ma’rifiy faoliyat shakllari qo‘llanishi mumkin. Konsert dasturi tarixiy san’at bilan tanishish imkonini beradi; mahorat darsi esa san’atkor yoki hunarmandning faoliyatini bevosita kuzatish va ayrim ko‘nikmalarni o‘rganishga yo‘naltiriladi. Ijodiy uchrashuvlar ijrochilik maktablarining tarixiy xususiyatlarini tushuntirish, hududiy uslublarni qiyoslash va san’at vakillari o‘rtasida tajriba almashish uchun sharoit yaratadi. Mazkur faoliyat shakllarining madaniy ahamiyati turlicha bo‘lgani sababli festival dasturining boyligini faqat sahna chiqishlari soni orqali baholash yetarli bo‘lmaydi.

An’anaviy musiqa san’atining festival muhitiga moslashuvi Shashmaqom misolida aniq ko‘rinadi. Shashmaqomning 2008-yilda UNESCOning Insoniyat nomoddiy madaniy merosi reprezentativ ro‘yxatiga kiritilishi uning xalqaro madaniy maqomini mustahkamladi [3]. Mazkur san’at murakkab musiqiy tuzilish, mumtoz she’riyat va tarixiy ijrochilik maktablari bilan bog‘liq. Festival sahnasida esa muayyan asar yoki uning tanlangan qismi ijro etilishi, chiqish davomiyligi va musiqiy tarkib dastur talablariga moslashtirilishi mumkin. Bu shakl san’atni keng auditoriyaga yetkazadi, ammo uning tarixiy repertuari va ijro qonuniyatlari to‘liq o‘zlashtirilganini anglatmaydi. Maqomning madaniy davomiyligi professional ta’lim, ustoz-shogird tajribasi va ijrochilik mahoratining keyingi avlodga o‘tishi bilan ham bog‘liq.

Baxshichilik san’atining festival va sahna muhitidagi namoyon bo‘lishi boshqa turdagi xususiyatlarga ega. Baxshichilik 2021-yilda UNESCO Reprezentativ ro‘yxatiga kiritilgan [4]. Ushbu san’at tarixan doston ijrosi, og‘zaki she’riy matn, musiqa, xotira va improvizatsiyaga asoslanadi. Festival dasturida baxshi muayyan dostonning tanlangan qismini ijro etishi mumkin. Bunday chiqish san’at turining badiiy xususiyatlarini ko‘rsatishga xizmat qiladi, biroq davomli dostonchilik jarayonining barcha jihatlarini qamrab olmaydi. Baxshining tinglovchi bilan muloqoti, doston voqealarini rivojlantirishi va ijro vaziyatiga mos talqin yaratishi tarixiy ijrochilikning muhim xususiyatlaridir. Festival faoliyati ushbu an’analarni tanishtirish bilan birga dostonchilik maktablari haqida chuqurroq bilim berish imkoniyatlarini ham rivojlantirishi mumkin.

Festival sahnasidagi ijro tarixiy madaniy tajribani yangi kommunikativ muhitga olib chiqadi. Mazkur jarayonni global va mahalliy madaniy shakllarning o‘zaro ta’siri doirasida ko‘rib chiqish mumkin [8, 25–44-b.]. Mahalliy ijrochilik maktablari professional sahna, xalqaro tomoshabinlar va zamonaviy texnik vositalar bilan munosabatga kirishganda uning namoyon bo‘lish usullari o‘zgarishi mumkin. Biroq ushbu o‘zgarishlar an’anaviy san’atning barcha tarixiy xususiyatlari yo‘qolishini anglatmaydi. San’atning qaysi jihatlari saqlanayotgani, qaysi xususiyatlari yangi shakl kasb etayotgani va qanday amaliy ko‘nikmalar davom ettirilayotganini alohida tahlil qilish talab etiladi.

Mahalliy ijrochilik maktablarining rang-barangligi festival dasturlarining madaniy mazmunini boyitishi mumkin. O‘zbekistonning turli hududlarida an’anaviy musiqa, raqs va folklorning o‘ziga xos repertuar, uslub hamda ijro muhitlari shakllangan. Ushbu xususiyatlarni festivalda namoyon etish tarixiy san’atning hududiy ko‘rinishlari haqida kengroq tasavvur yaratadi. Biroq turli maktablarni yagona sahna shakliga moslashtirish jarayonida ayrim hududiy tafovutlar yetarli darajada ochilmasligi mumkin. Shu sababli festival dasturlarida ijroning mahalliy manbasi, uslubi va tarixiy xususiyatlariga oid ilmiy izohlar berilishi uning ma’rifiy ahamiyatini oshiradi.

Xalqaro festivallar madaniyatlararo muloqot uchun qo‘shimcha imkoniyat yaratadi. Tarixan Markaziy Osiyo xalqlari o‘rtasidagi madaniy aloqalar musiqa, xalq amaliy san’ati va marosimlarda turli umumiy hamda mahalliy xususiyatlarni shakllantirgan. Ko‘p millatli nomoddiy madaniy meros nominatsiyalari ham ayrim an’analar bir necha mamlakat hududida mavjudligini ko‘rsatadi [9]. Festivalda turli hudud va mamlakatlarning ijrochilari bir sahnada qatnashishi ushbu madaniy aloqalarni namoyon etishi mumkin. Biroq xalqaro ishtirokning madaniy natijasi faqat delegatsiyalar soniga bog‘liq emas. Repertuar almashish, qo‘shma ilmiy-amaliy mashg‘ulotlar, ijodiy hamkorlik va keyingi faoliyatda davom etadigan aloqalar mazkur jarayonning muhim jihatlaridir.

Yosh ijodkorlarning festivallarda qatnashishi kasbiy tajriba almashish va san’atga oid bilimlarni kengaytirish imkoniyatlarini yaratadi. Tanlovdagi ijro, boshqa ishtirokchilarning chiqishlarini kuzatish, ustalar bilan muloqot va ijodiy uchrashuvlar turli ta’limiy vazifalarni bajarishi mumkin. Shu bilan birga, yosh ijodkorning festivalda ishtirok etgani uning muayyan san’at maktabini to‘liq egallaganini yoki keyinchalik ushbu yo‘nalishda faoliyatini davom ettirganini tasdiqlamaydi. Bunday natijalarni aniqlash uchun ijrochilarning keyingi tayyorgarligi, repertuarni egallashi va mustaqil ijodiy faoliyatiga oid materiallarni o‘rganish zarur. Festival faoliyatini baholashda bir martalik ishtirok va davomli kasbiy rivojlanish o‘rtasidagi munosabatni hisobga olish muhimdir.

Madaniy festivalning ta’limiy ahamiyati uning dasturidagi faol ishtirok shakllari bilan ham bog‘liq. Tomoshabinning sahna ijrosini tinglashi muayyan san’at turiga qiziqishni yuzaga keltirishi mumkin. Mahorat darsida qatnashish, ijro usuli haqidagi tushuntirishlarni tinglash yoki hunarmandchilik jarayonini bevosita kuzatish esa bilim olishning boshqa imkoniyatlarini yaratadi. Festival dasturidagi ilmiy-ma’rifiy faoliyatning mazmuni an’anaviy san’atni tarixiy va madaniy kontekst bilan bog‘lashga xizmat qiladi. Bunda ijrochi yoki hunarmandning shaxsiy tajribasi, mahalliy maktabning xususiyatlari, asarning kelib chiqishi va ijro usullari haqidagi ma’lumotlar muhim o‘rin tutadi. Ushbu jarayonlar orqali festival ommaviy namoyish bilan amaliy madaniy bilim o‘rtasidagi aloqani kuchaytirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Rasmiy faoliyat hisobotlari va an’anaviy san’atga oid manbalar qiyosi asosida festivalning madaniy natijalarini baholashning to‘rtta yo‘nalishi ajratildi. Dastur mazmuni an’anaviy merosning qaysi xususiyatlari yoritilishini ifodalaydi. Meros tashuvchilarining bevosita ishtiroki tarixiy ijrochilik va hunarmandchilik tajribasining qanday namoyon bo‘lishini aniqlashga yordam beradi. Auditoriya bilan mazmunli muloqot tomoshabinlikdan faol o‘rganishga o‘tish imkoniyatlarini ko‘rsatadi. Tadbirdan keyingi davomiylik esa festival doirasida yuzaga kelgan ijodiy aloqa va bilimlarning keyingi faoliyat bilan bog‘liqligini baholash uchun zarurdir.

MUHOKAMA. O‘zbekistondagi madaniy festival va tanlovlar faoliyati milliy san’atning zamonaviy jamiyatdagi mavjudligini ta’minlovchi muhim tashkiliy vositalardan biridir. Ularning madaniy ahamiyati tarixiy merosning ommaga namoyon bo‘lishi bilan birga ijodkorlarning o‘zaro munosabatlari, yangi auditoriyalar bilan aloqa va kasbiy tajriba almashish imkoniyatlarida ham

ifodalanadi. Festivalning turli vazifalari bir-biriga bog‘liq bo‘lsa-da, ularni yagona ko‘rsatkich bilan baholash muayyan ilmiy cheklovlarga ega. Rasmiy hisobotlardagi tadbirlar soni va ishtirokchilar qamrovi tashkiliy faoliyatni tavsiflaydi, ammo an’anaviy san’atning tarixiy mazmuni qay darajada anglangani yoki yangi ijrochilar qanday tayyorlangani haqida mustaqil dalil bo‘la olmaydi.

Zamonaviy festival an’anaviy badiiy shakllar va yangi madaniy talablarning uchrashuv nuqtasidir. Turli ijro usullarining bir dastur doirasida namoyon bo‘lishi, professional sahna texnologiyalari va xalqaro ijodiy aloqalar yangi badiiy talqinlarga sharoit yaratadi. Madaniy gibridlashuvga oid ilmiy yondashuvlarda ham turli madaniy tajribalar o‘rtasidagi munosabatdan yangi ifoda shakllari vujudga kelishi yoritilgan [10, 161–184-b.]. O‘zbek an’anaviy ijrochiligini festival muhitida o‘rganishda ushbu jarayonning badiiy imkoniyatlari bilan birga tarixiy repertuar va mahalliy ijro maktablarining davomiyligini alohida baholash zarur. Sahnadagi yangilanishning estetik ahamiyati va tarixiy ijro mahoratining saqlanishi bir-birini to‘ldirishi mumkin, ammo ularning natijalari mazmunan turlicha.

Nomoddiy madaniy merosni muhofaza qilishda jamoalar, ijrochilar va an’anaviy bilim tashuvchilarining faol ishtiroki xalqaro hujjatlarda ham alohida ahamiyatga ega [11]. Ushbu yondashuv festival dasturlarining mazmunini chuqurroq tahlil qilishga asos yaratadi. An’anaviy san’at vakilining festivaldagi chiqishi tarixiy merosni ommaga tanishtiradi. Uning mahorat darslarida qatnashishi yoki yosh ijrochilar bilan ishlashi esa amaliy bilim almashish uchun qo‘shimcha imkoniyat yaratadi. Ushbu ikki faoliyat shaklini birgalikda rivojlantirish festivalning madaniy-ma’rifiy ahamiyatini kuchaytirishi mumkin.

Festival dasturlarini shakllantirishda hududiy ijro maktablarining o‘ziga xosligini hisobga olish muhim. O‘zbekistondagi musiqiy va folklor an’analari tarixan turli mahalliy muhitlarda rivojlangan. Ularning repertuari, ijro usuli va tinglovchi bilan munosabatlari ayrim jihatlari bilan farqlanadi. Festival sahnasi ushbu rang-baranglikni namoyon etish uchun imkoniyat yaratsa-da, uni qisqa va yagona shaklga keltirish natijasida ayrim tarixiy xususiyatlar yetarli darajada ochilmay qolishi mumkin. Shu sababli festival dasturlarini tuzishda mahalliy ustalar, ijrochilar va sohaga ixtisoslashgan tadqiqotchilar bilan hamkorlik qilish tarixiy mazmunning aniqroq yoritilishiga yordam beradi.

Madaniy tadbirlarning uzoq muddatli ahamiyatini baholashda festivaldan keyingi jarayonlar ham hisobga olinishi zarur. Muayyan tanlovda qatnashgan yosh ijodkorning keyingi faoliyati, mahorat darslari orqali yuzaga kelgan ustoz-shogird munosabatlari, ijodiy jamoalar o‘rtasidagi qo‘shma loyihalar va tarixiy san’atni o‘rganishga bag‘ishlangan mashg‘ulotlar davomiy madaniy natijalarning ehtimoliy ko‘rinishlaridir. Ushbu jarayonlarni o‘rganish uchun festival dasturi va rasmiy hisobotlardan tashqari ijodkorlar faoliyatiga oid ma’lumotlar, suhbatlar hamda kuzatuvlar zarur. Shunday materiallar asosida festivalning tarixiy madaniy merosni davom ettirishga qo‘shayotgan hissasini yanada aniqroq baholash mumkin.

XULOSA. O‘zbekistonda madaniy festivallar, ko‘rik-tanlovlar va ommaviy tadbirlar milliy merosni keng auditoriyaga yetkazish hamda madaniy aloqalarni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Rasmiy faoliyat ko‘rsatkichlari ushbu yo‘nalishdagi tashkiliy imkoniyatlarning kengligini ko‘rsatsa-da, festivalning madaniy samaradorligi uning mazmuni, an’anaviy san’at vakillari bilan aloqasi va ishtirokchilarning amaliy faoliyati orqali ham baholanishi zarur.

Shashmaqom va baxshichilikning festival sahnasidagi namoyon bo‘lishi tarixiy ijrochilik merosining yangi auditoriyaga yetib borishini ta’minlaydi. Shu bilan birga, sahnaviy ijro tarixiy san’atning murakkab repertuari, mahalliy ijro uslubi va amaliy o‘rgatish tajribasining barcha jihatlarini qamrab olmaydi. Festival dasturlarida mahorat darslari, ilmiy-ma’rifiy uchrashuvlar va

mahalliy ijrochilik maktablariga oid materiallardan foydalanish ushbu farqni kamaytirishga yordam berishi mumkin.

Festival faoliyatining madaniy ahamiyatini dastur mazmuni, meros tashuvchilarining ishtiroki, auditoriya faolligi va tadbirdan keyingi davomiylik asosida baholash taklif etildi. Ushbu mezonlar tashkiliy qamrov koʻrsatkichlarini madaniy faoliyatning mazmuniy jihatlari bilan bogʻlab oʻrganishga xizmat qiladi. Milliy madaniy merosni saqlashda festivalning imkoniyatlari uning an'anaviy san'at maktablari, ta'lim muassasalari va mahalliy madaniy muhit bilan uzviy aloqada rivojlanishiga bogʻliqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 28 ноябрдаги ПҚ-4038-сон «Ўзбекистон Республикасида миллий маданиятни янада ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарори. – URL: https://lex.uz/uz/acts/-4084926
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 25-dekabrdagi PQ-405-son «Nomoddiy madaniy merosni muhofaza qilish, ilmiy oʻrganish va targʻib qilishni rivojlantirishga oid qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida»gi qarori. – URL: https://lex.uz/uz/docs/-6713096
3. UNESCO. Shashmaqom music // Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. – 2008. – No. 00089. – URL: https://ich.unesco.org/en/RL/shashmaqom-music-00089
4. UNESCO. Bakhshi art // Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. – 2021. – No. 01706. – URL: https://ich.unesco.org/en/RL/bakhshi-art-01706
5. Oʻzbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Oʻzbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi tomonidan 2024-yilda amalga oshirilgan ishlar sarhisobi. – 2025. – URL: https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/43623
6. Oʻzbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Sarhisob: Hisobot va reja. – 2025-yil 9-yanvar. – URL: https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/32277
7. Oʻzbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Madaniyat vazirligi tomonidan 2024-yilda amalga oshirilgan ishlar sarhisobi hamda 2025-yildagi istiqbolli rejalarga bagʻishlangan matbuot anjumani boʻlib oʻtdi. – 2024. – URL: https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/31286
8. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity // Global Modernities / Ed. M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson. – London: SAGE Publications, 1995. – P. 25–44.
9. UNESCO. Uzbekistan: Intangible Cultural Heritage Lists and Registers. – URL: https://ich.unesco.org/en/state/uzbekistan-UZ
10. Nederveen Pieterse J. Globalisation as Hybridisation // International Sociology. – 1994. – Vol. 9, No. 2. – P. 161–184.
11. UNESCO. Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. – Paris, 2003. – URL: https://ich.unesco.org/en/convention
12. UNESCO. Basic Texts of the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. – 2024 ed. – Paris: UNESCO, 2024. – URL: https://ich.unesco.org/en/basic-texts-00503